

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 26. októbra 2023 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 101 ZFEÚ – Kartely – Zákaz kartelov – Dohody medzi podnikmi – Rozlišovanie medzi vertikálnou dohodou a horizontálnou dohodou – Potenciálna konkurencia – Obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa alebo následku – Dohoda medzi dodávateľom elektrickej energie a maloobchodníkom s rýchloobrátkovým spotrebným tovarom, ktorý prevádzkuje hypermarkety a supermarkety – Konkurenčná doložka – Nariadenie (EÚ) č. 330/2010 – Zmluva o obchodnom zastúpení – Liberalizácia trhu dodávok elektrickej energie“

Vo veci C-331/21,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal da Relação de Lisboa (Odvolací súd Lisabon, Portugalsko) zo 6. apríla 2021 a doručený Súdnemu dvoru 26. mája 2021, ktorý súvisí s konaním:

EDP – Energias de Portugal SA,

EDP Comercial – Comercialização de Energia SA,

MC retail SGPS SA, predtým Sonae MC SGPS SA,

Modelo Continente Hipermercados SA

proti

Autoridade da Concorrência,

za účasti:

Ministério Público,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka tretej komory K. Jürimäe (spravodajkyňa), sudcovia N. Piçarra, M. Safjan, N. Jääskinen a M. Gavalec,

generálny advokát: A. Rantos,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

* Jazyk konania: portugálčina.

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 9. novembra 2022,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- EDP – Energias de Portugal SA, v zastúpení: C. Botelho Moniz, T. Coelho Magalhães, T. Geraldo, P. Gouveia e Melo, J. Lima Cluny, L. Nascimento Ferreira, advogados,
- EDP Comercial – Comercialização de Energia SA, v zastúpení: C. Botelho Moniz, T. Coelho Magalhães, T. Geraldo, P. Gouveia e Melo, J. Lima Cluny, L. Nascimento Ferreira, advogados,
- MC retail SGPS SA, predtým Sonae MC SGPS SA, v zastúpení: I. Gouveia, G. Rosas, D. Silva Ramalho a C. Vieira Peres, advogados,
- Modelo Continente Hipermercados SA, v zastúpení: J. Vieira Peres, advogado,
- Autoridade da Concorrência, v zastúpení: D. Cardoso, A. Cruz Nogueira a I. Nascimento, advogadas,
- portugalská vláda, v zastúpení: P. Barros da Costa a C. Chambel Alves, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci S. Assis Ferreira, advogada,
- Európska komisia, v zastúpení: S. Baches Opi, T. Baumé, P. Caro de Sousa a B. Rechená, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. marca 2023,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 101 ZFEÚ a článku 1 ods. 1 písm. a) a c) nariadenia Komisie (EÚ) č. 330/2010 z 20. apríla 2010 o uplatňovaní článku 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov (Ú. v. EÚ L 102, 2010, s. 1).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou EDP – Energias de Portugal SA (ďalej len „EDP Energias“), EDP Comercial – Comercialização de Energia SA (ďalej len „EDP Comercial“), MC retail SGPS SA (predtým Sonae MC SGPS SA a v čase skutkových okolností vo veci samej Sonae Investimentos SGSP SA a SONAE MC – Modelo Continente SGPS) (ďalej len „MC retail“), ako aj Modelo Continente Hipermercados SA (ďalej len „Modelo Continente“) na jednej strane a Autoridade da Concorrência [Úrad na ochranu hospodárskej súťaže (Portugalsko); ďalej len „AdC“] na strane druhej vo veci pokút uložených z dôvodu uzavretia protisúťažnej dohody.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 330/2010

3 Článok 1 nariadenia č. 330/2010, nazvaný „Vymedzenie pojmov“, stanovuje:

„1. Na účely tohto nariadenia sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

- a) ‚vertikálne dohody‘ sú dohody alebo zosúladené postupy dvoch alebo viacerých podnikov, z ktorých každý na účely tejto dohody alebo zosúladeného postupu pôsobí na inej úrovni výrobného alebo distribučného reťazca, a ktoré sa týkajú podmienok, za ktorých strany môžu kupovať, predávať alebo ďalej predávať určité tovary alebo služby;
- b) ‚vertikálne obmedzenia‘ sú obmedzenia hospodárskej súťaže vo vertikálnej dohode, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti článku 101 ods. 1 [ZFEÚ];
- c) ‚konkurujúce podniky‘ sú skutoční alebo potenciálni konkurenti; ‚skutočný konkurent‘ je podnik, ktorý pôsobí na tom istom relevantnom trhu; ‚potenciálny konkurent‘ je podnik, ktorý by sa, uvažujúc na realistickom základe a nie iba ako o čisto teoretickej možnosti, pri neexistencii vertikálnej dohody v prípade malého, ale trvalého zvýšenia relatívnych cien pravdepodobne v krátkom čase podujal vynaložiť potrebné dodatočné investície alebo iné nevyhnutné náklady súvisiace so zmenou, aby vstúpil na relevantný trh;

...“

Usmernenia o vertikálnych obmedzeniach

4 Usmernenia o vertikálnych obmedzeniach obsiahnuté v oznámení Komisie z 10. mája 2010 [SEK(2010) 411 v konečnom znení, ďalej len „usmernenia o vertikálnych obmedzeniach“] spresňujú najmä pôsobnosť nariadenia č. 330/2010.

5 V hlave II usmernení o vertikálnych obmedzeniach, nazvanej „Vertikálne dohody, na ktoré sa vo všeobecnosti nevzťahuje článok 101 ods. 1 [ZFEÚ]“, sa nachádza odsek 2, nazvaný „Dohody o zastúpení [Zmluvy o obchodnom zastúpení – *neoficiálny preklad*]“, ktorý obsahuje najmä body 12 až 17 týchto usmernení, ktoré znejú takto:

„(12) Obchodný zástupca je právnická alebo fyzická osoba, ktorej je udelená právomoc rokovať o zmluvách a/alebo uzatvárať zmluvy v prospech inej osoby (splnomocniteľa-principála) [(zastúpeného) – *neoficiálny preklad*] alebo vo svojom vlastnom mene alebo v mene splnomocniteľa [zastúpeného – *neoficiálny preklad*] v súvislosti s:

- nákupom tovaru alebo služieb splnomocniteľom [zastúpeným – *neoficiálny preklad*] alebo
- predajom tovaru alebo služieb poskytovaných splnomocniteľom [zastúpeným – *neoficiálny preklad*].

- (13) Rozhodujúcim faktorom pri definovaní dohody o zastúpení [zmluvy o obchodnom zastúpení – *neoficiálny preklad*] na účely uplatnenia článku 101 ods. 1 [ZFEÚ] je finančné alebo obchodné riziko, ktoré nesie obchodný zástupca vo vzťahu k činnostiam, na výkon ktorých splnomocniteľ [zastúpený – *neoficiálny preklad*] obchodného zástupcu vymenoval [splnomocnil – *neoficiálny preklad*]. V tomto ohľade nie je pre hodnotenie podstatné, či obchodný zástupca koná za jedného alebo viacerých splnomocniteľov [zastúpených – *neoficiálny preklad*]. Pre toto hodnotenie nie je podstatné ani to, ako dohodu kvalifikujú zmluvné strany alebo vnútroštátne právne predpisy.
- (14) Existujú dva typy finančných a obchodných rizík, ktoré sú podstatné pre definíciu dohody o zastúpení [zmluvy o obchodnom zastúpení – *neoficiálny preklad*] na účely uplatnenia článku 101 ods. 1 [ZFEÚ]. Predovšetkým ide o riziká špecifické pre zmluvu, ktoré sa priamo týkajú zmlúv uzavretých a/alebo dojednaných obchodným zástupcom v mene splnomocniteľa [zastúpeného – *neoficiálny preklad*], ako je napríklad financovanie zásob. Po druhé, existujú riziká spojené s investíciami do určitého trhu. Ide o investície osobitne požadované pre druh činnosti, na výkon ktorej splnomocniteľ [zastúpený – *neoficiálny preklad*] vymenoval obchodného zástupcu, t. j. ktoré sa požadujú, aby obchodný zástupca mohol uzavrieť a/alebo dojednať tento typ zmluvy. Takéto investície obvykle prepadnú, čo znamená, že po opustení konkrétnej oblasti činnosti sa investície nemôžu použiť na iné činnosti alebo predať inak ako s veľkou stratou. Po tretie, existujú riziká spojené s ďalšími činnosťami vykonávanými na tom istom trhu s výrobkami, ak splnomocniteľ [zastúpený – *neoficiálny preklad*] požaduje od obchodného zástupcu, aby tieto činnosti vykonával, ale nie ako obchodný zástupca v prospech splnomocniteľa [zastúpeného – *neoficiálny preklad*], ale na vlastné riziko.
- (15) Na účely uplatňovania článku 101 ods. 1 [ZFEÚ] sa dohoda považuje za dohodu o zastúpení [zmluvu o obchodnom zastúpení – *neoficiálny preklad*], ak obchodný zástupca v danej oblasti činnosti neznáša alebo znáša iba bezvýznamné riziká pokiaľ ide o zmluvy uzavreté a/alebo dojednané v mene splnomocniteľa [zastúpeného – *neoficiálny preklad*] a pokiaľ ide o investície spojené s určitým trhom, pre túto oblasť činnosti a vo vzťahu k ostatným činnostiam, ktorých vykonávanie splnomocniteľ [zastúpený – *neoficiálny preklad*] od obchodného zástupcu vyžaduje na tom istom trhu s výrobkami. Riziká, ktoré sa spravidla týkajú činnosti poskytovania služieb obchodného zastúpenia, ako napríklad riziko príjmu obchodného zástupcu závislého od jeho úspechu pri vykonávaní činnosti obchodného zástupcu alebo všeobecné investície napríklad do priestorov alebo personálu, však nie sú pre toto hodnotenie dôležité.
- (16) Na účely uplatňovania článku 101 ods. 1 [ZFEÚ] sa preto dohoda bude vo všeobecnosti považovať za dohodu o zastúpení [zmluvu o obchodnom zastúpení – *neoficiálny preklad*], keď kúpený alebo predaný tovar nie je vo vlastníctve obchodného zástupcu alebo ak obchodný zástupca neposkytuje sám zmluvné služby a keď obchodný zástupca:
- a) neprispieva na náklady týkajúce sa dodávky/nákupu zmluvného tovaru alebo služieb, vrátane nákladov na dopravu tovaru. Táto skutočnosť však nebráni obchodnému zástupcovi vo vykonávaní služieb v oblasti dopravy, ak náklady hradí splnomocniteľ [zastúpený – *neoficiálny preklad*],
 - b) nedrží na svoje vlastné náklady alebo riziko zásoby zmluvného tovaru, vrátane nákladov na financovanie zásob a nákladov za stratu zásob a môže vrátiť nepredaný tovar bez akéhokoľvek poplatku splnomocniteľovi [zastúpenému – *neoficiálny preklad*], pokiaľ nie je obchodný zástupca zodpovedný za vadu (napríklad, pri nedodržaní primeraných bezpečnostných opatrení s cieľom zabrániť stratám zásob tovaru),

- c) nenesie zodpovednosť voči tretím stranám za škodu spôsobenú predajom výrobku (zodpovednosť za škodu spôsobenú vadou výrobku), pokiaľ obchodný zástupca nie je v tejto súvislosti zodpovedný za chybu,
- d) nepreberá zodpovednosť za neplnenie zmluvy zákazníkom, s výnimkou straty provízie obchodného zástupcu, pokiaľ obchodný zástupca nie je zodpovedný za vadu (napríklad nedodržaním primeraných bezpečnostných opatrení alebo opatrení proti krádeži alebo nedodržaním primeraných opatrení na hlásenie krádeže splnomocniteľovi [zastúpenému – *neoficiálny preklad*] alebo polícii alebo neoznámi splnomocniteľovi [zastúpenému – *neoficiálny preklad*] všetky potrebné informácie, ktoré má k dispozícii, týkajúce sa finančnej spoľahlivosti zákazníka),
- e) nie je priamo ani nepriamo povinný investovať do podpory predaja, ako sú príspevky do rozpočtu splnomocniteľa [zastúpeného – *neoficiálny preklad*] na reklamu,
- f) nevykonáva investície na danom trhu do zariadenia, priestorov alebo školenia zamestnancov, ako napríklad nákup benzínovej cisterny v prípade obchodovania s benzínom alebo investície do špeciálneho programového vybavenia na predaj poistných zmlúv v prípade poisťovacích agentov, pokiaľ tieto náklady nie sú v plnom rozsahu hradené splnomocniteľom [zastúpeným – *neoficiálny preklad*],
- g) nevykonáva iné činnosti v rámci toho istého trhu s výrobkami požadované splnomocniteľom [zastúpeným – *neoficiálny preklad*], pokiaľ tieto činnosti nie sú v plnom rozsahu hradené splnomocniteľom [zastúpeným – *neoficiálny preklad*].

(17) Tento zoznam nie je úplný. Avšak tam, kde obchodný zástupca znáša jedno alebo viaceré z rizík alebo nákladov uvedených v odsekoch 14, 15 a 16, potom dohoda medzi obchodným zástupcom a splnomocniteľom [zastúpeným – *neoficiálny preklad*] nespĺňa podmienky dohody o zastúpení. Otázka rizika sa musí posudzovať individuálne od prípadu k prípadu a skôr s ohľadom na ekonomickú skutočnosť situácie, ako na právnu formu. Z praktických dôvodov sa analýza rizík môže začať hodnotením rizík špecifických pre zmluvu. Ak riziká špecifické pre zmluvu znáša obchodný zástupca, je to postačujúce na prijatie záveru, že obchodný zástupca je nezávislým distribútorom. Naopak, ak obchodný zástupca neznáša riziká špecifické pre zmluvu, potom bude potrebné pokračovať ďalej v analýze hodnotením rizík spojených s investíciami do určitého trhu. Napokon, ak obchodný zástupca neznáša žiadne riziká špecifické pre zmluvu ani riziká spojené s investíciami do určitého trhu, môžu sa zvážiť riziká súvisiace s ostatnými požadovanými činnosťami v rámci toho istého trhu s výrobkami.“

6 V bodoch 24 a 25 uvedených usmernení sa uvádza:

„(24) V článku 1 ods. 1 písm. a) nariadenia [č. 330/2010] sú definované ‚vertikálne dohody‘ ako ‚dohody alebo zosúladené postupy dojednané medzi dvoma alebo viacerými podnikateľmi, z ktorých každý podniká, na účely dohody alebo zosúladeného postupu na inej úrovni výrobného alebo distribučného reťazca a ktoré sa týkajú podmienok, za ktorých môžu strany nakupovať, predávať alebo ďalej predávať určitý tovar alebo služby‘.

(25) Definícia vertikálnych dohôd uvedená v odseku 24 má štyri základné prvky:

...

- c) dohoda alebo zosúladený postup medzi podnikmi, ktoré na účely dohody pôsobia každý na rôznej úrovni výrobného alebo distribučného reťazca. To znamená, že napríklad jeden podnik produkuje suroviny, ktoré ďalší podnik využíva ako vstup alebo že jeden podnik je výrobcou, druhý veľkoobchodníkom a tretí maloobchodníkom. Tým sa nebráni podniku, aby pôsobil na viacerých úrovniach výrobného alebo distribučného reťazca;

...“

- 7 Bod 27 týchto usmernení spresňuje:

„V článku 2 ods. 4 nariadenia [č. 330/2010] sa z jeho uplatňovania jednoznačne vylučujú ‚vertikálne dohody uzavreté medzi konkurenčnými podnikmi‘. Pokiaľ ide o prípadné účinky nekalých praktík, vertikálnymi dohodami medzi konkurenčnými podnikmi sa zaoberajú [usmernenia o horizontálnych dohodách o spolupráci]. Vertikálne aspekty takých dohôd je potrebné hodnotiť podľa týchto usmernení. V článku 1 ods. 1 písm. c) nariadenia [č. 330/2010] sa definuje konkurenčný podnik ako ‚skutočný alebo potenciálny konkurent‘. Dve spoločnosti sa považujú za skutočných konkurentov v prípade, že pôsobia na tom istom relevantnom trhu. Spoločnosť sa považuje za potenciálneho konkurenta inej spoločnosti, pokiaľ je v prípade neexistencie dohody a nízkeho ale trvalého zvýšenia relatívnych cien pravdepodobné, že v krátkom období, obvyčajne nepresahujúcom jeden rok, prvá spoločnosť vezme na seba nevyhnutné dodatočné investície alebo iné nevyhnutné náklady súvisiace so zmenou dodávateľa s cieľom vstúpiť na relevantný trh, na ktorom pôsobí iná spoločnosť. Toto hodnotenie musí byť založené na realistických základoch; nestačí iba teoretická možnosť vstupu na trh. Distribútor, ktorý poskytuje špecifikácie výrobcovi, aby vyrábal určitý tovar pod značkou distribútora, sa nepovažuje za výrobcu takéhoto tovaru ako tovaru vlastnej značky.“

Portugalské právo

- 8 Článok 9 ods. 1 Lei n° 19/2012 – Aprova o novo regime jurídico da concorrência, revogando as Leis n°s 18/2003, de 11 de junho, e 39/2006, de 25 de agosto, e procede à segunda alteração à lei n° 2/99, de 13 de janeiro (zákon č. 19/2012, ktorým sa ustanovuje nový právny rámec hospodárskej súťaže, zrušujú sa zákony č. 18/2003 z 11. júna a 39/2006 z 25. augusta a zavádza druhá zmena zákona č. 2/99 z 13. januára), z 8. mája 2012 (*Diário da República*, série I, č. 89/2012 z 8. mája 2012, ďalej len „NRJC“) stanovuje:

„Zakázané sú dohody medzi podnikmi, zosúladené postupy medzi podnikmi a rozhodnutia združení podnikov, ktoré majú za cieľ alebo následok výrazné vylúčovanie, skresľovanie alebo obmedzovanie hospodárskej súťaže na celom vnútroštátnom trhu alebo na jeho časti...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 9 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Modelo Continente a MC retail sú súčasťou skupiny spoločností pôsobiacich vo viacerých odvetviach činnosti, ako sú najmä maloobchodná distribúcia, telekomunikácie a audiovizuálne služby, obchodné centrá, výrobky na báze dreva, cestovný ruch a energetika, s organizáciou pod záštitou holdingov a subholdingov štruktúrovaných podľa odvetvia činnosti a/alebo oblasti podnikania (ďalej len „skupina Sonae“).

- 10 V rámci tejto skupiny pôsobí Modelo Continente v odvetví distribúcie potravín a rýchloobrátkového spotrebného tovaru v Portugalsku. Prostredníctvom podielov prevádzkuje priamo alebo nepriamo niekoľko obchodov pôsobiacich pod značkami Continente, Continente Modelo a Continente Bom Dia. MC retail, ktorej predmetom činnosti bola správa obchodných podielov, pôsobila v čase skutkových okolností vo veci samej v oblasti maloobchodnej distribúcie. Vlastnila 100 % základného imania spoločnosti Modelo Continente Hipermercados.
- 11 EDP Energias a EDP Comercial sú súčasťou portugalského konglomerátu, ktorého materskou spoločnosťou je EDP Energias, pôsobiaca najmä v odvetví výroby a dodávky elektrickej energie a zemného plynu v Portugalsku (ďalej len „skupina EDP“). Skupina EDP je najvýznamnejším portugalským subjektom na trhoch výroby, distribúcie a dodávok elektrickej energie, tretím subjektom v oblasti výroby elektrickej energie a jedným z najväčších distribútorov plynu na Pyrenejskom polostrove.
- 12 Dňa 5. januára 2012 EDP Comercial a Modelo Continente uzavreli dohodu o partnerstve, ktorá definovala podmienky „programu EDP Continente“. Cieľom tejto dohody bolo prilákať zákazníkov, stimulovať predaj a ponúknuť spotrebiteľom zľavy. Ku dňu uzavretia uvedenej dohody tieto dve spoločnosti neboli v situácii efektívnej hospodárskej súťaže na odlišných trhoch maloobchodného predaja potravín a rýchloobrátkového spotrebného tovaru, ako aj dodávok elektrickej energie a zemného plynu v Portugalsku.
- 13 Ustanovenie 2.1 dohody o partnerstve definovalo predmet a dosah tejto dohody tak, že v podstate stanovovalo podporu rozvoja činností spoločnosti EDP Comercial v oblasti dodávok elektrickej energie a maloobchodnej distribúcie potravín spoločnosťou Modelo Continente v rôznych hypermarketoch a supermarketoch, ako aj v predajniach prevádzkovaných inými spoločnosťami, ktoré sú členmi skupiny Sonae.
- 14 Z obchodného hľadiska „program EDP Continente“ stanovoval zľavy z cien elektrickej energie, ktoré mohli získať len zákazníci, ktorí boli držiteľmi „karty Continente“, čo bola karta na zľavy vydávaná spoločnosťou Modelo Continente v rámci vernostného programu.
- 15 Okrem držby tejto karty museli zákazníci, ktorí chceli prísť k „programu EDP Continente“, uzavrieť so spoločnosťou EDP Comercial zmluvu o dodávkach nízkonapäťovej elektrickej energie v rámci liberalizovaného režimu v Portugalsku. Títo zákazníci tak získali 10 % na spotrebu elektrickej energie. Táto zľava sa prejavila vydávaním zľavových poukážok zodpovedajúcich sume tejto zľavy a pripísaných na kartu Continente dotknutých zákazníkov. Títo zákazníci ich teda mohli použiť na nákupy v predajniach uvedených v ustanovení 2.1 dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej.
- 16 Výšku zliav pôvodne v plnom rozsahu uhrádzala EDP Comercial. Modelo Continente mala každý mesiac vystaviť výzvu na úhradu sumy poukážok vydaných a skutočne aktivovaných počas predchádzajúceho mesiaca, ktorá mala byť uhradená na konci mesiaca vystavenia každej faktúry. V závislosti od nárastu prevádzky v predajniach skupiny Groupe Sonae a nárastu obratu vyplývajúceho z „programu EDP Continente“ však bolo stanovené, že Modelo Continente bude financovať časť poskytovaných zliav.
- 17 Ostatné náklady spojené s partnerstvom týkajúce sa reklamy, marketingu, komunikácie a zastupovania v konaniach v rámci konaní znášali EDP Comercial a Modelo Continente rovným dielom.

- 18 Ustanovenie 12.1 dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, nazvané „Výhradnosť“, stanovovalo:

„Modelo Continente sa zaväzuje, že počas platnosti tejto dohody a počas doby jedného roka od skončenia jej platnosti:

- a) nebude na kontinentálnom území Portugalska priamo alebo prostredníctvom spoločností, na ktorých základnom imaní má Sonae Investimentos SGPS SA väčšinový podiel, vykonávať činnosť predaja elektrickej energie a zemného plynu;
- b) nedojedná ani neuzavrie so žiadnym dodávateľom elektrickej energie alebo zemného plynu, ktorý sa nenachádza vo vzťahu ovládajúceho a ovládaného subjektu, alebo vo vzťahu založeného na členstve v skupine so spoločnosťou EDP Comercial..., dohody o partnerstve, spoločné podniky, základné dohody, reklamné alebo iné kampane, ktoré majú za cieľ alebo následok poskytovanie zliav alebo iných finančných výhod súvisiacich s elektrickou energiou alebo zemným plynom, a to bez ohľadu na ich podmienky.

...“

- 19 Podľa ustanovenia 12.2 tejto dohody sa EDP Comercial zaviazala, že bude dodržiavať symetrické záväzky na trhu maloobchodnej distribúcie potravín na kontinentálnom území Portugalska.
- 20 Dohoda o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, platila do 31. decembra 2012, aj keď pristúpenie spotrebiteľov k „programu EDP Continente“ bolo možné len od 9. januára 2012 do 4. marca 2012.
- 21 Zmluvy o dodávkach elektrickej energie bolo možné uzavrieť v sieti 180 obchodných priestorov prevádzkovaných spoločnosťou Modelo Continente, pričom na týchto dodávkach sa podieľali EDP Comercial a Modelo Continente. 146 775 klientov sa stalo členmi „programu EDP Continente“, z ktorých 137 144 počas a po skončení kampane zostalo v zmluvnom vzťahu so spoločnosťou EDP Comercial.
- 22 Výška zliav, ktoré boli poskytnuté členom „programu EDP Continente“, dosiahla 6 907 354 eur a celková hodnota aktivovaných poukazov dosiahla približne 6 024 252 eur. 1 795 912 eur z uvedenej hodnoty uhradila Modelo Continente.
- 23 Vnútroštátny súd uvádza, že táto dohoda o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, sa časovo zhodovala s rozhodujúcou fázou procesu liberalizácie trhu dodávok elektrickej energie, keď sa koncom roka 2012 skončila platnosť regulovaných taríf pre bežné nízke napätie. Skupina EDP sa teda snažila získať veľký počet zákazníkov na liberalizovanom vnútroštátnom trhu, pričom mala prospech z obdobia, keď tento trh ešte nezažil vrchol prechodu zákazníkov nízkeho napätia.
- 24 V tejto súvislosti z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že proces liberalizácie dodávok elektrickej energie prebiehal v Portugalsku postupne od roku 1995. Portugalský regulačný rámec, ktorý sa uplatňoval na predaj elektrickej energie, od toho istého roku 1995 podporoval režim voľnej hospodárskej súťaže v tomto odvetví tým, že zjednodušil zákonné podmienky prístupu k činnosti dodávok elektrickej energie a výkonu tejto činnosti, keďže táto činnosť podliehala len registrácii, a nie licencií, čím podporil vstup nezávislých subjektov.

- 25 Vnútroštátny súd spresňuje, že v priebehu roka 2006 Portugalsko zaviedlo prechodné obdobie, počas ktorého si spotrebitelia mohli vybrať medzi regulovaným trhom a liberalizovaným trhom len na základe podnecovania a obchodnej príťažlivosti ponúk bez akéhokoľvek regulačného zaťaženia alebo obmedzenia.
- 26 Od 1. januára 2011 boli zrušené regulované tarify, ktoré platili pre koncových zákazníkov za dodávky elektrickej energie veľmi vysokého, vysokého a stredného napätia, ako aj špecifického nízkeho napätia. Regulované tarify uplatniteľné na dodávky nízkonapäťovej elektrickej energie (malé podniky/domácnosti) boli od 1. júla 2012 zrušené pre koncových zákazníkov, ktorých zmluvný výkon sa rovná alebo je vyšší ako 10,35 kVA, a od 1. januára 2013 pre zákazníkov so zmluvne dohodnutým výkonom nižším ako 10,35 kVA. Po týchto dátumoch bolo možné uzatvárať nové zmluvy len na liberalizovanom trhu. Prechodné tarifné mechanizmy však boli zavedené pre spotrebiteľov, ktorí sa k posledným uvedeným dátumom nerozhodli uzavrieť zmluvu na liberalizovanom trhu. Na týchto spotrebiteľov by sa uplatňovali tarify stanovené Entidade Reguladora dos Serviços Energéticos (Regulačný úrad pre energetické služby, Portugalsko) so zvýšenými cenami s cieľom podporiť prechod na liberalizovaný trh. Platnosť posledného z týchto prechodných režimov uplynula 31. decembra 2017.
- 27 Podľa vnútroštátneho súdu v tejto súvislosti skupina Sonae rozvinula v rokoch 2002 až 2008 činnosť na trhu dodávok elektrickej energie v Portugalsku prostredníctvom partnerstva so spoločnosťou Endesa, ktorá je subjektom dlhodobého pôsobiacim na trhu výroby a dodávok elektrickej energie v Španielsku. Toto partnerstvo malo formu spoločného podniku založeného 1. mája 2002, Sodesa – Comercialização de Energia, SA (ďalej len „Sodesa“), v 50 % vlastníctve každej zo zúčastnených spoločností s cieľom dodávať elektrickú energiu a služby na liberalizovanom portugalskom trhu.
- 28 V máji 2007 skupina EDP stratila podiely na liberalizovanom trhu dodávok elektrickej energie v Portugalsku. Jej konkurenti, ako sú Sodesa a Unión Fenosa, dosiahli kumulované podiely na trhu presahujúce 50 % zákazníkov, ktorí sa rozhodli zmeniť dodávateľa. Táto strata podielov na trhu však bola obmedzená na priemyselný segment.
- 29 Okrem toho od roku 2004 Modelo Continente a Petróleos de Portugal – Petrogal SA, hospodársky subjekt pôsobiaci okrem iného na trhu dodávok elektrickej energie v Portugalsku a na trhu dodávok pohonných hmôt, vytvorili partnerstvo poskytujúce zľavy spoločným zákazníkom. Okrem toho skupina Sonae pôsobí od roku 2009 na trhu výroby elektrickej energie prostredníctvom fotovoltických panelov nainštalovaných na strechách prevádzkovaných priestorov.
- 30 Rozhodnutím zo 4. mája 2017 AdC uložil žalobkyniam vo veci samej pokuty za porušenie článku 9 NRJC, ktorý v podstate preberá článok 101 ZFEÚ.
- 31 Podľa AdC porušenie práva hospodárskej súťaže spočívalo v uzavretí dohody o partnerstve medzi týmito podnikmi, ktorej predmetom bolo rozdelenie trhov vo forme konkurenčnej doložky na trhoch dodávok elektrickej energie, zemného plynu a maloobchodnej distribúcie potravín, pričom všetky tri sa nachádzajú v kontinentálnom Portugalsku. Okrem toho táto dohoda bola vykonaná v rozhodujúcom okamihu procesu liberalizácie vnútroštátneho trhu dodávok elektrickej energie, čo posilnilo protisúťažnú povahu tejto dohody.

- 32 Okrem toho AdC najmä usúdil, že dohoda o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, nepredstavuje na účely uplatnenia pravidiel hospodárskej súťaže ani zmluvu o obchodnom zastúpení, ani vertikálnu dohodu a že nemožno vylúčiť, že ustanovenie 12.1 písm. a) a ustanovenie 12.2 tejto dohody spadajú pod „horizontálnu spoluprácu“. Konkurenčná doložka obsiahnutá v tejto dohode sa tak mala kvalifikovať ako obmedzenie z hľadiska cieľa a predstavovala porušenie zákazu stanoveného v článku 9 NRJC.
- 33 Na základe žaloby, ktorú podali žalobkyne vo veci samej, Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (Súd pre hospodársku súťaž, reguláciu a dohľad, Portugalsko) rozsudkom z 30. septembra 2020 potvrdil rozhodnutie o uložení sankcie, o ktoré ide vo veci samej, ale znížil výšku uložených pokút o 10 %. Na účely konštatovania existencie obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa tento súd zohľadnil najmä činnosti skupiny Sonae na trhoch výroby a dodávok elektrickej energie pred a počas vykonávania dohody o partnerstve.
- 34 Žalobkyne vo veci samej, ako aj AdC podali proti tomuto rozsudku odvolanie na Tribunal da Relação de Lisboa (Odvolací súd Lisabon, Portugalsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 35 Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, či dohoda o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, a konkrétne konkurenčná doložka, mohla mať nepriaznivý vplyv na hospodársku súťaž na dotknutých trhoch. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že žalobkyne vo veci samej neboli na týchto trhoch v situácii efektívnej hospodárskej súťaže. Navyše konštatuje, že neexistujú dôkazy, ktoré by mohli preukázať existenciu významných a dostatočných príprav alebo investícií zo strany spoločnosti Modelo Continente alebo spoločností, ktoré sú súčasťou skupiny Sonae.
- 36 Vnútroštátny súd sa tiež pýta na podmienky vyžadované na to, aby takáto dohoda mohla byť kvalifikovaná ako obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa, na rozdiel od obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska následku, vzhľadom na skutočnosť, že spotrebitelia z nej mali určité výhody.
- 37 Pripomína, že podľa nedávnej judikatúry Súdneho dvora je možné vylúčiť domnienku, podľa ktorej určité postupy, ktoré sú z hľadiska svojho cieľa dostatočne obmedzujúce na to, aby mohli vážne poškodiť hospodársku súťaž, majú protisúťažné účinky, pokiaľ dohody sledujú legitímne a primerané ciele alebo pokiaľ sú preukázané protisúťažné ciele alebo účinky. Okrem toho si kladie otázku, či dohoda o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, môže byť kvalifikovaná ako zmluva o obchodnom zastúpení a či sa tak na základe vnútroštátneho ustanovenia zodpovedajúceho článku 101 ods. 3 ZFEÚ vymyká zákazu stanovenému v odseku 1 tohto ustanovenia.
- 38 Za týchto podmienok Tribunal da Relação de Lisboa (Odvolací súd Lisabon) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Má sa článok 101 [ZFEÚ], z ktorého vychádza článok 9 [NRJC], vykladať v tom zmysle, že umožňuje kvalifikovať konkurenčnú doložku, ktorá je obsiahnutá v článku 12 ods. 1 a článku 12 ods. 2... dohody o partnerstve, ako dohodu o obmedzení z hľadiska cieľa, ktorá bola uzavretá medzi dodávateľom elektrickej energie a maloobchodným predajcom potravín, ktorý prevádzkuje hypermarkety a supermarkety, na účely poskytovania zliav zákazníkom, ktorí si zvolili určitú tarifu elektrickej energie dodávateľa elektrickej energie, ktorá je dostupná na kontinentálnom území Portugalska, a zároveň sú držiteľmi vernostnej karty maloobchodného predajcu potravín, pričom tieto zľavy možno využiť jedine na nákup výrobkov v predajniach tohto maloobchodného predajcu alebo spoločností, ktoré sú s ním

prepojené, ak sú súčasťou uvedenej dohody iné ustanovenia, ktoré stanovujú, že cieľom tejto dohody bolo podporovať vykonávanie činností zúčastnených spoločností..., a boli preukázané výhody pre spotrebiteľov..., bez preskúmania konkrétnych škodlivých následkov pre hospodársku súťaž, ktoré vyplývajú z uvedeného článku 12 ods. 1 a článku 12 ods. 2?

2. Má sa článok 101 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že dohodu, ktorou sa zakazuje vykonávať určité ekonomické činnosti a ktorá zodpovedá údajnému rozdeleniu trhov medzi dvoma podnikmi, možno považovať za dohodu obmedzujúcu hospodársku súťaž z hľadiska cieľa, ak sa uzavrie medzi subjektmi, ktoré si navzájom skutočne ani potenciálne nekonkurujú na žiadnom z trhov, ktorých sa týka uvedený záväzok, aj keď sa možno domnievať, že trhy, ktorých sa týka tento záväzok, sú liberalizované alebo že neexistujú neprekonateľné právne prekážky vstupu na tieto trhy?
3. Má sa článok 101 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že za potenciálnych konkurentov treba považovať dodávateľa elektrickej energie a maloobchodného predajcu potravín, ktorý prevádzkuje hypermarkety a supermarkety, ktorí medzi sebou uzavreli uvedenú dohodu s cieľom vzájomne podporovať podnikateľské činnosti a zvýšenie objemu predaja druhej zmluvnej strany (a v prípade maloobchodného predajcu potravín aj spoločností, v ktorých má jeho materská spoločnosť väčšinový podiel), ak maloobchodník v potravinárskom odvetví a spoločnosti, ktoré sú s ním prepojené, v čase uzavretia dohody nevykonávali ani na predmetnom geografickom trhu, ani na inom trhu činnosť dodávateľa elektrickej energie a ak v konaní nebolo preukázané, že mali v úmysle vykonávať uvedenú činnosť na tomto trhu alebo že uskutočnili nejaký krok v súvislosti s jej vykonávaním?
4. Zostane odpoveď na predchádzajúcu otázku rovnaká, ak iná spoločnosť, v ktorej má materská spoločnosť maloobchodného predajcu potravín, ktorý je zmluvnou stranou dohody, väčšinový podiel (pričom však [AdC] neobvinil ani nesankcionoval žiadny z týchto dvoch subjektov a žiadny z nich tiež nebol účastníkom konania začatého na tomto súde), ktorá nepatrila do osobnej pôsobnosti záväzku týkajúceho sa zákazu konkurencie, vlastnila 50 % podiel v treťom subjekte, ktorý vykonával činnosti týkajúce sa predaja elektrickej energie v Portugalsku, ktoré sa skončili tri a pol roka pred uzavretím dohody v dôsledku zrušenia tohto subjektu?
5. Zostane odpoveď na predchádzajúcu otázku rovnaká, ak maloobchodný predajca, ktorý je zmluvnou stranou dohody, vyrába elektrickú energiu prostredníctvom svojich zariadení na minivýrobu a mikrovýrobu, ktoré sú umiestnené na streche jeho predajní, aj keď všetku vyrobenú elektrickú energiu dodáva za regulované ceny dodávateľovi posledného stupňa?
6. Zostane odpoveď na štvrtú otázku rovnaká v prípade, ak maloobchodný predajca, ktorý je zmluvnou stranou dohody, uzavrel osem rokov pred uzavretím tejto dohody inú zmluvu o obchodnej spolupráci (ktorá v čase uzavretia dohody stále platila) s tretím subjektom – distribútorom kvapalných palív – s cieľom poskytovať vzájomné zľavy týkajúce sa nákupu týchto výrobkov a výrobkov predávaných v hypermarketoch a supermarketoch predajcu, ak podnik, ktorý je druhou zmluvnou stranou, okrem toho, že predáva kvapalné palivá, tiež predáva elektrickú energiu na kontinentálnom území Portugalska a ak nebolo preukázané, že zmluvné strany mali v čase uzavretia dohody v úmysle rozšíriť uvedenú dohodu na predaj elektrickej energie alebo podnikli v tejto súvislosti akýkoľvek krok?

7. Zostane odpoveď na štvrtú otázku rovnaká v prípade, ak iná spoločnosť, v ktorej má materská spoločnosť maloobchodného predajcu potravín, ktorý je zmluvnou stranou dohody, väčšinový podiel (pričom však [AdC] neobvinil ani nesankcionoval žiadny z týchto dvoch subjektov a žiadny z nich tiež nebol účastníkom konania začatého na tomto súde), ktorá nepatrila do osobnej pôsobnosti záväzku týkajúceho sa zákazu konkurencie, vyrábala elektrickú energiu v zariadení na kombinovanú výrobu elektriny, aj keď všetku vyrobenú elektrickú energiu dodávala za regulované ceny dodávateľovi posledného stupňa?
8. V prípade kladnej odpovede na predchádzajúce otázky, má sa článok 101 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že ustanovenie, ktoré zakazuje tomuto maloobchodnému predajcovi potravín, aby počas platnosti dohody a v bezprostredne nasledujúcom roku sám alebo prostredníctvom spoločnosti, v ktorej má jedna z jeho materských spoločností, ktorá je predmetom konania, väčšinový podiel, vykonával na území, na ktoré sa vzťahuje dohoda, činnosti týkajúce sa predaja elektrickej energie, možno považovať za obmedzujúce z hľadiska cieľa?
9. Má sa pojem „potenciálny konkurent“ v zmysle článku 101 ZFEÚ [a] článku 1 ods. 1 písm. c) nariadenia [č. 330/2010] vykladať v tom zmysle, že zahŕňa podnik viazaný konkurenčnou doložkou, ktorý pôsobí na tovarovom trhu, ktorý je úplne oddelený od tovarového trhu druhej zmluvnej strany dohody, ak sa v písomnostiach obsiahnutých v spise týkajúcom sa konania začatého na vnútroštátnom súde nenachádza nijaká konkrétna indícia (ako sú projekty, investície alebo iné prípravné kroky), z ktorej by vyplývalo, že dotknutý podnik by predtým, pokiaľ neexistovalo uvedené ustanovenie, mohol v krátkodobom horizonte vstúpiť na trh druhej zmluvnej strany, ani nebolo preukázané, že druhá zmluvná strana dohody by predtým, pokiaľ neexistovalo uvedené ustanovenie, vnímala uvedený podnik ako potenciálneho konkurenta na predmetnom trhu?
10. Má sa článok 101 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že samotná skutočnosť, že dohoda o partnerstve [o ktorú ide vo veci samej] medzi podnikom, ktorého predmetom činnosti je predaj elektrickej energie, a podnikom, ktorého predmetom činnosti je maloobchodný predaj potravín a nepotravinárskych výrobkov určených na domácu spotrebu, na účely vzájomnej podpory ich príslušných činností (v rámci ktorej najmä prvý podnik poskytuje svojim zákazníkom zľavy za spotrebu elektrickej energie, ktoré druhý podnik odpočíta od ceny za nákupy týchto zákazníkov v maloobchodných predajniach) obsahuje ustanovenie, na základe ktorého sa obe zmluvné strany zaväzujú, že si nebudú navzájom konkurovať a neuzavrú podobné dohody s konkurentmi druhej zmluvnej strany, znamená, že cieľom uvedeného ustanovenia je obmedzovanie hospodárskej súťaže v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ, hoci:
 - časová pôsobnosť predmetného ustanovenia (ročná platnosť dohody plus jeden rok) sa zhoduje s obdobím stanoveným v tej istej dohode, počas ktorého zmluvné strany nie sú oprávnené využívať obchodné tajomstvo alebo know-how získané v rámci realizácie partnerstva v projektoch s tretími osobami,
 - územná pôsobnosť tohto ustanovenia je obmedzená na územnú pôsobnosť dohody,
 - osobná pôsobnosť tohto ustanovenia je obmedzená na zmluvné strany dohody a na spoločnosti, v ktorých majú väčšinový podiel, a na iné spoločnosti tej istej skupiny, ktoré tiež vlastní a/alebo prevádzkujú maloobchodné predajne zahrnuté do pôsobnosti uvedenej dohody,

- osobná pôsobnosť tohto ustanovenia vylučuje veľkú väčšinu podnikov patriacich k tej istej ekonomickej skupine ako zmluvné strany, ktoré v dôsledku toho nie sú viazané týmto ustanovením a môžu konkurovať druhej zmluvnej strane počas a po skončení doby platnosti dohody,
- podniky, na ktoré sa vzťahuje konkurenčná doložka, pôsobia na úplne odlišných tovarových trhoch a nebolo preukázané, že v čase uzavretia dohody vyvíjali akýkoľvek projekt alebo plán, alebo uskutočnili akýkoľvek druh investície alebo iný krok s cieľom vstúpiť na tovarový trh druhej zmluvnej strany?

11. Má sa pojem ‚vertikálna dohoda‘ v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ [a] článku 1 ods. 1 písm. a) nariadenia [č. 330/2010] vykladať v tom zmysle, že zahŕňa dohodu so znakmi opísanými v predchádzajúcich otázkach, v rámci ktorej zmluvné strany pôsobia na úplne odlišných tovarových trhoch, pričom nebolo preukázané, že by pred touto dohodou a bez nej uskutočnili akýkoľvek projekt, investíciu alebo plán s cieľom vstúpiť na tovarový trh druhej zmluvnej strany, ale v rámci ktorej zmluvné strany na účely predmetnej dohody dávajú druhej zmluvnej strane k dispozícii svoje príslušné obchodné siete, tímy poverené predajom a know-how na podporu, získavanie a zväčšovanie počtu klientov a obratu druhej zmluvnej strany?“

O právomoci Súdneho dvora a prípustnosti prejudiciálnych otázok

39. Pokiaľ ide po prvé o právomoc Súdneho dvora, treba uviesť, že žalobkyne vo veci samej boli odsúdené na základe portugalského práva, a to NRJC, a nie na základe ustanovenia práva Únie. Vnútroštátny súd však poznamenáva, že relevantné vnútroštátne ustanovenia v podstate preberajú článok 101 ZFEÚ a že vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora sa vykladajú rovnako ako toto ustanovenie práva Únie.
40. Podľa ustálenej judikatúry platí, že v rámci konania podľa článku 267 ZFEÚ Súdny dvor nemá právomoc vykladať vnútroštátne právo, pretože táto úloha prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu [pozri v tomto zmysle rozsudky z 1. decembra 1965, Dekker, 33/65, EU:C:1965:118, s. 1116, ako aj z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 25].
41. Súdny dvor však má právomoc rozhodovať o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania týkajúcich sa ustanovení práva Únie v situáciách, v ktorých, i keď skutkový stav vo veci samej nespadá priamo do pôsobnosti tohto práva, sú ustanovenia uvedeného práva na základe vnútroštátneho práva uplatniteľné z dôvodu odkazu stanoveného týmto právom na ich obsah [pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. októbra 1990, Dzodzi, C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, body 41 a 42, ako aj z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 26].
42. Pokiaľ totiž vnútroštátna právna úprava prispôsobí riešenie, ktoré prináša pre situácie, ktoré sú čisto vnútornou záležitosťou, riešeniam upraveným právom Únie, a to napríklad s cieľom predísť prípadnému skresleniu hospodárskej súťaže alebo s cieľom zabezpečiť jednotný postup v porovnateľných situáciách, existuje jasný záujem Únie na tom, aby sa s cieľom predísť budúcim rozdielom vo výklade vykladali ustanovenia alebo pojmy prebraté z práva Únie jednotným spôsobom bez ohľadu na podmienky, za ktorých sa majú uplatniť [pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. októbra 1990, Dzodzi, C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, bod 37, ako aj z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 27].

- 43 V prejednávanej veci pritom, ako vyplýva z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom, článok 9 NRJC preberá podstatu článku 101 ZFEÚ a príslušné vnútroštátne orgány, ako aj vnútroštátne súdy ho uplatňujú v súlade s týmto posledným uvedeným ustanovením.
- 44 Z toho vyplýva, že Súdny dvor má právomoc odpovedať na prejudiciálne otázky.
- 45 Pokiaľ ide po druhé o prípustnosť prejudiciálnych otázok, treba pripomenúť, že návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý je nástrojom spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi, je založený na dialógu medzi súdmi. Pokiaľ vnútroštátnemu súdu prináleží posúdiť, či je výklad právneho pravidla Únie potrebný na to, aby sa mu umožnilo rozhodnúť o spore, ktorý mu bol predložený, a vzhľadom na mechanizmus konania stanovený v článku 267 ZFEÚ je vecou tohto súdu aj rozhodnúť o tom, akým spôsobom sa majú tieto otázky naformulovať. Hoci uvedený súd môže vyzvať účastníkov sporu, o ktorom rozhoduje, na navrhnutie formulácií, ktoré môže použiť v znení prejudiciálnych otázok, v konečnom dôsledku však iba jemu samému prináleží rozhodnúť o ich forme, ako aj obsahu (rozsudok z 29. júna 2023, *Super Bock Bebidas*, C-211/22, EU:C:2023:529, bod 21 a citovaná judikatúra).
- 46 Pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na svoju vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdny dvor neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o návrhu predloženom vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s realitou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na poskytnutie užitočnej odpovede na otázky, ktoré mu boli položené (rozsudok z 29. júna 2023, *Super Bock Bebidas*, C-211/22, EU:C:2023:529, bod 22 a citovaná judikatúra).
- 47 V tejto poslednej uvedenej súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry, ktorá sa v súčasnosti odráža v článku 94 písm. a) a b) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, nevyhnutnosť dospieť k takému výkladu práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, vyžaduje, aby vnútroštátny súd vymedzil skutkový a právny rámec, do ktorého patria otázky, ktoré kladie, resp. aby aspoň objasnil skutkové predpoklady, na ktorých sa tieto otázky zakladajú. Tieto požiadavky platia predovšetkým v oblasti hospodárskej súťaže, ktorá sa vyznačuje komplexnými skutkovými okolnosťami a právnymi skutočnosťami (rozsudok z 29. júna 2023, *Super Bock Bebidas*, C-211/22, EU:C:2023:529, bod 23 a citovaná judikatúra).
- 48 Okrem toho je nevyhnutné, ako stanovuje článok 94 písm. c) rokovacieho poriadku, aby návrh na začatie prejudiciálneho konania obsahoval dôvody, pre ktoré sa vnútroštátny súd rozhodol položiť otázku o výklade alebo platnosti určitých ustanovení práva Únie, ako aj súvislosti, ktoré vnútroštátny súd vidí medzi týmito ustanoveniami a vnútroštátnou právnou úpravou uplatniteľnou v spore vo veci samej
- 49 V prejednávanej veci je v duchu spolupráce, ktorá je vlastná dialógu medzi súdmi, a aby Súdny dvor mohol vydať čo najužitočnejšie rozhodnutie, žiaduce, aby vnútroštátny súd stručnejšie a jasnejšie uviedol vlastný výklad sporu, ktorý prejednáva, ako aj právnych otázok, na ktorých je založený jeho návrh na začatie prejudiciálneho konania, namiesto toho, aby príliš zdĺhavo reprodukoval veľké množstvo výňatkov z písomností v spise, ktorý mu bol predložený.

- 50 Rovnako, ako v podstate uvádzajú Komisia a portugalská vláda, hoci vnútroštátny súd uviedol dôvody, ktoré ho viedli k podaniu návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor, bolo by v záujme užitočnej spolupráce, aby tiež preformuloval otázky, ktoré mu navrhli účastníci konania vo veci samej, aby tak zabránil zbytočnému prekryvaniu týchto otázok a aby objasnil právne a skutkové predpoklady, na ktorých sú tieto otázky založené.
- 51 Okrem toho treba uviesť, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu rozlišuje medzi relevantnými skutkovými okolnosťami tie, ktoré sa považujú za preukázané, a tie, ktoré sa za preukázané nepovažujú. Druhá otázka je však založená na skutkových predpokladoch, ktoré sú označené ako nepreukázané, keďže vychádza z predpokladu neexistencie potenciálnej hospodárskej súťaže, hoci jedna z hlavných právnych otázok, ktoré odôvodňujú podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, sa týka tohto pojmu.
- 52 Rovnako tak deviata otázka predpokladá, že neexistuje dôkaz o tom, že podnik pôsobiaci na trhu dodávok elektrickej energie vnímal svojho zmluvného partnera, maloobchodného predajcu potravín, ako potenciálneho konkurenta. Tento predpoklad však nepatrí medzi preukázané skutočnosti, ako ich uvádza vnútroštátny súd. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania naopak vyplýva, že Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (Súd pre hospodársku súťaž, reguláciu a kontrolu) pri rozhodovaní na prvom stupni zohľadnil skutočnosť, že žalobkyne vo veci samej sa vzájomne a reciprocne považovali za potenciálnych konkurentov.
- 53 Napokon skutkový predpoklad desiatej otázky, podľa ktorého sa dosah konkurenčnej doložky zhoduje s obdobím, počas ktorého zmluvné strany dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, neboli oprávnené využívať obchodné tajomstvá alebo know-how nadobudnuté počas tohto partnerstva, nepatrí medzi preukázané skutočnosti, ale naopak medzi nepreukázané skutočnosti.
- 54 Vzhľadom na už vyššie uvedené treba druhú otázku považovať za neprípustnú. Pokiaľ ide o deviatu a desiatu otázku, treba ich považovať za neprípustné v rozsahu, v akom sa zakladajú na predpokladoch uvedených v predchádzajúcich bodoch.

O prejudiciálnych otázkach

- 55 Na úvod treba poznamenať, že prejudiciálne otázky sa čiastočne prekrywajú v rozsahu, v akom sa týkajú výkladu obmedzeného počtu pojmov práva Únie, pričom sa líšia skutkové predpoklady.
- 56 V tejto súvislosti podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora platí, že v rámci konania na základe spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom zakotveného v článku 267 ZFEÚ prináleží Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť spor, ktorý prejednáva. Z tohto pohľadu Súdnemu dvoru prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené. V tejto súvislosti prináleží Súdnemu dvoru získať zo všetkých informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia jeho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, prvky práva Únie, ktoré si vyžadujú výklad so zreteľom na predmet sporu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 29. novembra 1978, Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, bod 26, ako aj z 20. apríla 2023, Blue Air Aviation, C-775/21 a C-826/21, EU:C:2023:307, bod 58).
- 57 V prejednávanej veci treba v súlade s tým, čo navrhuje generálny advokát v bodoch 33 a 34 svojich návrhov, preformulovať položené otázky tak, že budú zoskupené, ak sa týkajú spoločnej problematiky, v súvislosti s ktorou sa vnútroštátny súd snaží získať objasnenia.

- 58 V tejto súvislosti sa tretia až siedma a deviata otázka týkajú relevantných kritérií na určenie, či dva podniky pôsobiace na odlišných tovarových trhoch sú v situácii potenciálnej hospodárskej súťaže. Jedenásta otázka sa týka pojmov „zmluva o obchodnom zastúpení“ a „vertikálna dohoda“. Desiata otázka sa týka podmienok, za ktorých možno obmedzenie hospodárskej súťaže považovať za doplnkové k dohode, ktorej cieľ nie je protisúťažný. Prvú a ôsmu otázku tiež možno posudzovať spoločne, pretože sa týkajú rozlišovania medzi pojmami „obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“ a „obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska následku“.

O tretej až siedmej a deviatej otázke, ktoré sa týkajú pojmu „potenciálna hospodárska súťaž“

- 59 Svojou treťou až siedmou a deviatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či a za akých podmienok sa má článok 101 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že podnik spravujúci sieť maloobchodníkov s rýchloobrátkovým spotrebným tovarom možno považovať na trhu s elektrickou energiou za potenciálneho konkurenta dodávateľa elektrickej energie, s ktorým uzavrel dohodu o partnerstve obsahujúcu konkurenčnú doložku, aj keby tento podnik nevykonával na tomto tovarovom trhu nijakú činnosť.
- 60 Podľa ustálenej judikatúry platí, že na účely posúdenia, či podnik, ktorý sa nenachádza na trhu, je v potenciálnom konkurenčnom vzťahu s jedným alebo viacerými inými podnikmi, ktoré už na tomto trhu pôsobia, treba určiť, či existujú skutočné a konkrétne možnosti, aby sa tento prvý uvedený podnik začlenil do uvedeného trhu a konkuroval jednému alebo viacerým druhým uvedeným podnikom [rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 36, ako aj citovaná judikatúra].
- 61 Ak teda ide o dohodu, ktorej dôsledkom je dočasne udržať podnik mimo trhu, treba určiť, či by v prípade neexistencie uvedenej dohody existovali skutočné a konkrétne možnosti, aby tento podnik vstúpil na uvedený trh a konkuroval podnikom, ktoré na ňom pôsobia [rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 37].
- 62 Takéto kritérium vylučuje, aby konštatovanie potenciálneho konkurenčného vzťahu mohlo vyplývať len z čisto hypotetickej možnosti takéhoto vstupu alebo aj z jednoduchej vôle podniku, ktorý nie je prítomný na dotknutom trhu. Naopak vôbec nevyžaduje, aby bolo s istotou preukázané, že tento podnik skutočne vstúpi na dotknutý trh ani že bude následne schopný sa na ňom udržať [rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 38].
- 63 Preukázanie situácie potenciálnej hospodárskej súťaže tak musí byť podložené súborom zhodných skutkových okolností zohľadňujúcich štruktúru trhu, ako aj hospodársky a právny kontext upravujúci jeho fungovanie, ktoré majú preukázať, že dotknutý podnik by mal v prípade neexistencie dohody skutočné a konkrétne možnosti vstúpiť na dotknutý trh [pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 39].
- 64 V rozsudku z 30. januára 2020, Generics (UK) a i. (C-307/18, EU:C:2020:52, bod 58), tak Súdny dvor zohľadnil osobitosti trhu s liekmi, ako aj hospodársky a právny kontext vlastný tomuto trhu, keď v podstate rozhodol, že výrobcu generických liekov treba považovať za potenciálneho konkurenta výrobcu originálnych liekov, ktorý je majiteľom farmaceutických patentov na dotknutý liek, ak má skutočne pevné odhodlanie, ako aj schopnosť vstúpiť na dotknutý trh.
- 65 Ako uviedol generálny advokát v bode 55 svojich návrhov, a na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veci samej, výklad pojmu „potenciálna hospodárska súťaž“, ktorý poskytol Súdny dvor v rozsudku uvedenom v predchádzajúcom bode, nemožno považovať za výklad so

všeobecnou pôsobnosťou. Takáto úroveň dôkazov vyžadovaná na preukázanie toho, že dotknutý podnik by mal v prípade neexistencie dohody skutočné a konkrétne možnosti vstúpiť na dotknutý trh, totiž spočíva v analýze vlastnej trhom s liekmi, o ktoré ide vo veci, v ktorej bol vydaný uvedený rozsudok.

- 66 V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že dohoda o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, sa zhodovala s kľúčovou fázou procesu liberalizácie trhu dodávok elektrickej energie, keď na konci roka 2012 skončila platnosť regulovaných taríf za bežné nízke napätie. Na rozvoj činnosti na tomto trhu už nebolo potrebné získať povolenie. Skupina EDP sa snažila získať veľký počet zákazníkov na liberalizovanom vnútroštátnom trhu, pričom využila obdobie, keď tento trh ešte nezažil vrchol prechodu zákazníkov nízkeho napätia. Z takéhoto opisu teda vyplýva, že s výhradou overení, ktoré patria len do právomoci vnútroštátneho súdu, osobitný hospodársky a právny kontext tohto trhu nemožno porovnávať s trhom s liekmi, ktorý je vysoko regulovaný a vykazuje také prekážky vstupu na trh, akými sú patenty chrániace tieto lieky.
- 67 V tomto kontexte sa vnútroštátny súd v podstate pýta Súdneho dvora na relevantnosť niektorých indícií, ktoré možno zohľadniť na preukázanie existencie situácie potenciálnej hospodárskej súťaže. Konkrétne sa Súdneho dvora pýta, či sa má zohľadniť úmysel alebo vnímanie, ktoré mali zmluvné strany tejto dohody o partnerstve v súvislosti s činnosťou subjektov skupiny, do ktorej je začlenený podnik, ktorý nepôsobí na dotknutom trhu, alebo tiež v súvislosti s činnosťami uvedeného podniku na tomto trhu a na predchádzajúcich alebo súvisiacich trhoch pred podpísaním dohody, o ktorú ide vo veci samej, ako aj prípravné kroky tohto podniku na účely vstupu na tento trh.
- 68 Hoci prináleží vnútroštátnemu súdu, aby v prejednávanej veci posúdil relevantnosť informácií, ktoré má k dispozícii, Súdny dvor mu však môže v tejto súvislosti poskytnúť určité užitočné usmernenia.
- 69 Pokiaľ ide po prvé o relevantnosť subjektívnych dôkazov, Súdny dvor už v súlade s tým, čo bolo pripomenuté v bode 63 tohto rozsudku, rozhodol, že preukázanie situácie potenciálnej hospodárskej súťaže musí byť podložené súborom zhodných skutkových okolností zohľadňujúcich štruktúru trhu, ako aj hospodársky a právny kontext, ktorým sa riadi jeho fungovanie. Preto nepriamy dôkaz subjektívnej povahy, akým je samotná vôľa podniku, ktorý nie je prítomný na dotknutom trhu, vstúpiť na tento trh alebo to, ako tento podnik vníma podnik, ktorý už pôsobí na tomto trhu, nemôže predstavovať samostatnú, rozhodujúcu alebo nevyhnutnú indíciu na preukázanie situácie potenciálnej hospodárskej súťaže.
- 70 Ako však v podstate uviedol generálny advokát v bode 66 svojich návrhov, nič nebráni tomu, aby sa takýto subjektívny prvok zohľadnil na podporu zhodujúcich sa objektívnych indícií, a teda na posilnenie preukázania existencie skutočných a konkrétnych možností vstúpiť na dotknutý trh.
- 71 Pokiaľ ide konkrétne o to, ako podnik, ktorý už pôsobí na trhu, vníma podnik, s ktorým uzavrel dohodu stanovujúcu, že tento podnik zostane mimo tohto trhu, treba poznamenať, ako uviedol generálny advokát v bode 73 svojich návrhov, že uzavretie takejto dohody predstavuje silnú indíciu o existencii situácie potenciálnej hospodárskej súťaže. Ak by sa zmluvné strany dohody o zákaze konkurencie nevnímali ako potenciálni konkurenti, nemali by v zásade nijaký dôvod uzavrieť takú dohodu. Takáto indícia teda môže účinne podporiť objektívne skutočnosti, ktoré majú preukázať skutočné a konkrétne možnosti podniku, ktorý nie je prítomný na trhu, vstúpiť na tento trh.

- 72 Pokiaľ ide po druhé o činnosti subjektov skupiny, do ktorej je tento podnik začlenený, ako aj o činnosti tohto podniku na dotknutom trhu, ako aj na predchádzajúcich a súvisiacich trhoch pred podpísaním predmetnej dohody, treba konštatovať, že takéto skutočnosti možno tiež zohľadniť na účely určenia situácie potenciálnej hospodárskej súťaže. Je pravda, že existencia skutočných a konkrétnych možností vstúpiť na dotknutý trh sa musí posudzovať ku dňu uzavretia predmetnej dohody, a tak indície týkajúce sa okolností, ktoré nastali po uzavretí tejto dohody, sú logicky vylúčené. To isté však neplatí pre predchádzajúce hospodárske činnosti na dotknutom trhu alebo na predchádzajúcich alebo súvisiacich trhoch subjektov skupiny podniku, ktorý nie je prítomný na tomto trhu, alebo tohto podniku na týchto trhoch. Takéto činnosti sa totiž môžu ukázať ako relevantné najmä na určenie prípadných prekážok vstupu na trh alebo štruktúry trhu, alebo môžu predstavovať indície potenciálnej životaschopnej hospodárskej stratégie vstupu na dotknutý trh.
- 73 V prejednávanej veci vnútroštátny súd uvádza, že spoločnosť Sodesa, ktorú spoločne kontrolovali skupina Sonae a Endesa, dlhodobo pôsobiaci subjekt na trhu výroby a dodávok elektrickej energie v Španielsku, pôsobila v Portugalsku na trhu dodávok elektrickej energie v rokoch 2002 až 2008. Skupina Sonae tiež prostredníctvom jedného zo svojich subjektov nadobudla podnik, ktorý vlastnil a prevádzkoval kogeneračnú elektrárňu. Okrem toho Modelo Continente vyrábala v čase uzavretia dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, elektrickú energiu prostredníctvom zariadení na minivýrobu a mikrovýrobu umiestnených na strechách jej predajní a túto elektrickú energiu ďalej predávala dodávateľovi posledného stupňa. Pokiaľ ide napokon o súvisiace trhy, vnútroštátny súd tiež uvádza, že Modelo Continente uzavrela s dodávateľom kvapalných palív zmluvu o poskytovaní vzájomných zliav podobnú dohode o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej.
- 74 V tejto súvislosti, ako uviedol generálny advokát v bode 78 svojich návrhov, treba konštatovať, že nezávisle od otázky, či skupinu Sonae bolo možné považovať za jeden a ten istý podnik v zmysle práva hospodárskej súťaže, možno zohľadniť hospodárske činnosti rôznych subjektov skupiny na dotknutom trhu pred podpísaním dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, keďže predstavujú relevantné skutkové okolnosti na charakterizovanie situácie potenciálnej hospodárskej súťaže. Okrem možného vytvorenia alebo poskytnutia know-how užitočného na vstup na dotknutý trh môžu byť takéto skutočnosti relevantné najmä na posúdenie toho, či dotknutý podnik mohol mať životaschopnú hospodársku stratégiu pre vstup na tento trh. Mohlo by to tak byť najmä v prípade, ak by tento podnik už preukázal svoju schopnosť využiť svoju silnú prítomnosť na danom geografickom trhu ku vstupu do nových odvetví činnosti prostredníctvom partnerstiev s podnikmi, ktoré už pôsobia na dotknutých tovarových trhoch. Rovnako činnosti predmetného podniku na trhoch súvisiacich s dotknutým trhom možno zohľadniť, ak umožňujú podložiť preukázanie skutočných a konkrétnych možností tohto podniku vstúpiť na tento trh.
- 75 Pokiaľ ide po tretie o relevantnosť prípravných krokov dotknutého podniku na účely vstupu na dotknutý trh, tie nemôžu predstavovať, ako uviedol generálny advokát v bode 69 svojich návrhov, samostatnú požiadavku na účely preukázania existencie situácie potenciálnej hospodárskej súťaže. Takéto kroky sú totiž relevantné len v rozsahu, v akom môžu byť užitočné na preukázanie toho, že dotknutý podnik mal skutočné a konkrétne možnosti vstúpiť na dotknutý trh. Nemožno sa teda domnievať, že sa musí nevyhnutne preukázať, že dotknutý podnik začal prípravné kroky na to, aby sa považoval za potenciálneho konkurenta na relevantnom trhu.

- 76 V každom prípade možný význam takýchto krokov pri vstupe na dotknutý trh závisí najmä od štruktúry tohto trhu, ako aj od hospodárskeho a právneho kontextu upravujúceho jeho fungovanie. Súdny dvor tak v podstate rozhodol, že takéto kroky môžu byť dôležité, ak tento trh rovnako ako trh s liekmi vykazuje množstvo prekážok vstupu na trh [pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 43].
- 77 Vzhľadom na všetky predchádzajúce dôvody treba na tretiu až siedmu a deviatu otázku odpovedať tak, že článok 101 ods. 1 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že podnik spravujúci sieť maloobchodníkov s rýchloobrátkovým spotrebným tovarom sa má na trhu s elektrickou energiou považovať za potenciálneho konkurenta dodávateľa elektrickej energie, s ktorým uzavrel dohodu o partnerstve obsahujúcu konkurenčnú doložku, aj keby tento podnik v čase uzavretia tejto dohody nevykonával nijakú činnosť na tomto trhu, pokiaľ sa na základe súboru zhodujúcich sa skutkových okolností zohľadňujúcich štruktúru trhu, ako aj hospodársky a právny kontext upravujúci jeho fungovanie, preukáže, že existujú skutočné a konkrétne možnosti, že uvedený podnik vstúpi na uvedený trh a bude konkurovať tomuto dodávateľovi.

O jedenástej otázke, ktorá sa týka rozlišovania medzi vertikálnou dohodou a horizontálnou dohodou

- 78 Svojou jedenástou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 101 ods. 3 ZFEÚ v spojení s článkom 1 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 330/2010 vykladať v tom zmysle, že do kategórií „vertikálnych dohôd“ a „zmlúv o obchodnom zastúpení“ patrí dohoda o obchodnom partnerstve uzavretá medzi dvoma podnikmi pôsobiacimi na odlišných tovarových trhoch, ktoré nie sú predchádzajúcimi ani súvisiacimi trhami, pokiaľ táto dohoda spočíva v podpore rozvoja predaja výrobkov týchto dvoch podnikov prostredníctvom mechanizmu propagácie a vzájomných zliav, pričom každý z týchto podnikov nesie časť nákladov spojených s realizáciou tohto partnerstva.
- 79 Na úvod treba na jednej strane poznamenať, ako uviedol generálny advokát v bode 98 svojich návrhov, že vnútroštátnemu súdu prináleží posúdiť protisúťažnú povahu konkurenčnej doložky bez ohľadu na povahu dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, najmä vzhľadom na jej doplnkovú povahu vo vzťahu k tejto dohode. Na túto otázku teda treba odpovedať len s ohľadom na tento posledný uvedený predpoklad.
- 80 Na druhej strane článok 101 ods. 3 ZFEÚ stanovuje výnimku z uplatnenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ na dohody, ktoré prinášajú dostatočné výhody na kompenzáciu protisúťažných účinkov. Na účely uplatnenia tohto prvého uvedeného ustanovenia nariadenie č. 330/2010 stanovuje pre určité kategórie dohôd podmienky, za ktorých možno uplatniť výnimku stanovenú v uvedenom ustanovení. Vnútroštátnemu súdu teda prináleží overiť nielen to, či dohoda o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, patrí do jednej z takto identifikovaných kategórií dohôd, ale prípadne aj to, či sú skutočne splnené všetky podmienky stanovené uvedeným nariadením na to, aby sa na dohodu o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, vzťahovala výnimka stanovená v tom istom ustanovení.
- 81 Po tomto spresnení treba uviesť, že článok 1 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 330/2010 definuje „vertikálnu dohodu“ ako dohodu alebo zosúladený postup medzi dvoma alebo viacerými podnikmi, z ktorých každý na účely dohody alebo zosúladeného postupu pôsobí na inej úrovni výrobného alebo distribučného reťazca a ktoré sa týkajú podmienok, za ktorých strany môžu kupovať, predávať alebo ďalej predávať určité tovary alebo služby.

- 82 Usmernenia o vertikálnych obmedzeniach pritom zahŕňajú zmluvy o obchodnom zastúpení medzi vertikálne dohody, na ktoré sa vo všeobecnosti nevzťahuje článok 101 ods. 1 ZFEÚ, a definujú ich ako zmluvy, ktorými je obchodný zástupca oprávnený dojednávať a/alebo uzatvárať zmluvy v mene inej osoby, zastúpeného, najmä na účely predaja tovaru alebo služieb poskytovaných týmto zastúpeným. Bod 13 týchto usmernení spresňuje, že rozhodujúcim faktorom pri definovaní dohody o obchodnom zastúpení na účely uplatnenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ je finančné alebo obchodné riziko, ktoré nesie obchodný zástupca vo vzťahu k činnostiam, na ktorých výkon zastúpený splnomocnil obchodného zástupcu. Inými slovami, na účely uplatnenia tohto ustanovenia sa dohoda považuje za zmluvu o obchodnom zastúpení, ak obchodný zástupca neznáša žiadne riziko alebo znáša len zanedbateľné riziko v súvislosti so zmluvami, ktoré dojednáva alebo uzatvára na účet zastúpeného.
- 83 V prejednávanej veci žalobkyne vo veci samej tvrdia, že dohodu o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, treba analyzovať ako dve zmluvy o vzájomnom obchodnom zastúpení, pričom každý zo zmluvných partnerov je poverený podporou predaja druhej zmluvnej strany. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania však vyplýva, že náklady na vykonanie „programu EDP Continente“ znášali zmluvné strany tejto dohody o partnerstve rovnakým dielom.
- 84 V tejto súvislosti z bodov 81 a 82 tohto rozsudku vyplýva, že dohodu, ktorá medzi zmluvné strany rozdeľuje riziká spojené s transakciami, ktoré upravuje, nemožno kvalifikovať ako zmluvu o obchodnom zastúpení. Rovnako, ak zmluvné strany nevykonávajú činnosť na účely predmetnej dohody alebo zosúladeného postupu v rámci toho istého výrobného alebo distribučného reťazca, takúto kvalifikáciu nemožno prijať.
- 85 Iba vnútroštátnemu súdu však prináleží, aby dohodu o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, kvalifikoval s prihliadnutím na všetky vyššie uvedené spresnenia.
- 86 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na jedenástu otázku odpovedať tak, že článok 101 ods. 3 ZFEÚ v spojení s článkom 1 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 330/2010 sa má vykladať v tom zmysle, že dohoda o obchodnom partnerstve uzavretá medzi dvoma podnikmi pôsobiacimi na odlišných tovarových trhoch, ktoré nie sú predchádzajúcimi ani súvisiacimi trhmi, nepatrí do kategórií „vertikálnych dohôd“ a „zmlúv o obchodnom zastúpení“, pokiaľ táto dohoda spočíva v podpore rozvoja predaja výrobkov týchto dvoch podnikov prostredníctvom mechanizmu propagácie a vzájomných zliav, pričom každý z týchto podnikov nesie časť nákladov spojených s realizáciou tohto partnerstva.

O desiatej otázke, ktorá sa týka pojmu „doplnkové obmedzenie“

- 87 Svojou desiatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 101 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že konkurenčná doložka obsiahnutá v dohode o obchodnom partnerstve, ktorá bola uzavretá medzi dvoma podnikmi pôsobiacimi na odlišných tovarových trhoch a ktorej cieľom je podpora rozvoja predaja výrobkov týchto dvoch podnikov prostredníctvom mechanizmu propagácie a vzájomných zliav, sa môže považovať za doplnkové obmedzenie vo vzťahu k tejto dohode o partnerstve.
- 88 Podľa ustálenej judikatúry platí, že ak operácia alebo určitá činnosť nespadá do zásady zákazu stanovenej v článku 101 ods. 1 ZFEÚ, lebo neovplyvňuje hospodársku súťaž alebo má na ňu pozitívny účinok, obmedzenie obchodnej autonómie jedného alebo viacerých subjektov zúčastnených na tejto operácii alebo činnosti tiež nespadá do uvedenej zásady zákazu, ak je toto obmedzenie objektívne nevyhnutné na vykonanie uvedenej operácie alebo činnosti a je primerané

cieľom, ktoré táto operácia alebo činnosť sleduje (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. septembra 2014, MasterCard a i./Komisia, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 89, ako aj z 23. januára 2018, F. Hoffmann-La Roche a i., C-179/16, EU:C:2018:25, bod 69).

- 89 Ak teda nie je možné oddeliť takéto obmedzenie od hlavnej operácie alebo činnosti bez toho, aby došlo k ohrozeniu existencie a cieľa tejto operácie alebo činnosti, je potrebné preskúmať zlučiteľnosť tohto obmedzenia s článkom 101 ZFEÚ spoločne so zlučiteľnosťou hlavnej operácie alebo činnosti, ku ktorej je pridružené, a to aj ak sa na prvý pohľad môže zdať, že na toto samotné obmedzenie sa vzťahuje zásada zákazu podľa článku 101 ods. 1 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. septembra 2014, MasterCard a i./Komisia, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 90, ako aj z 23. januára 2018, F. Hoffmann-La Roche a i., C-179/16, EU:C:2018:25, bod 70).
- 90 Keď je potrebné určiť, či sa protisúťažné obmedzenie môže vyhnúť zákazu stanovenému v článku 101 ods. 1 ZFEÚ z toho dôvodu, že je doplnkové vo vzťahu k hlavnej operácii, ktorá nemá protisúťažný charakter, treba preskúmať, či by uskutočnenie takejto operácie nebolo možné v prípade neexistencie predmetného obmedzenia. Skutočnosť, že uvedenú operáciu by v prípade neexistencie predmetného obmedzenia bolo iba zložitejšie vykonať alebo by bola menej zisková, nemožno považovať za skutočnosť, ktorá tomuto obmedzeniu priznáva „objektívne nevyhnutnú“ povahu, ktorá je nutná na to, aby sa mohlo považovať za doplnkové. Takýto výklad by totiž viedol k tomu, že tento pojem by bol rozšírený na obmedzenia, ktoré nie sú nutne nevyhnutné na uskutočnenie hlavnej operácie. Takýto výsledok by škodil potrebnému účinku zákazu, ktorý je stanovený v článku 101 ods. 1 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. septembra 2014, MasterCard a i./Komisia, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 91, ako aj z 23. januára 2018, F. Hoffmann-La Roche a i., C-179/16, EU:C:2018:25, bod 71).
- 91 V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že každá zo zmluvných strán dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, sa na základe konkurenčnej doložky, ktorá je v nej uvedená, zaviazala na dobu dvoch rokov, teda o jeden rok viac, ako je doba stanovená pre túto dohodu o partnerstve, že nebude priamo ani nepriamo vyvíjať činnosť na trhu, na ktorom pôsobila druhá zmluvná strana. Pokiaľ ide konkrétne o trh dodávok elektrickej energie, táto konkurenčná doložka sa neobmedzovala len na dodávky nízkonapäťovej elektrickej energie ako uvedená dohoda o partnerstve, ale vzťahovala sa aj na dodávky elektrickej energie pre stredné a vysoké napätie určené priemyselným zákazníkom. Uvedená doložka tiež zakazovala spoločnosti Modelo Continente dojednať alebo uzavrieť s iným dodávateľom elektrickej energie dohodu, ktorej predmetom alebo účinkom bolo poskytnutie zliav alebo iných peňažných výhod spojených s dodávkami elektrickej energie.
- 92 Žalobkyne vo veci samej tvrdia, že cieľom konkurenčnej doložky uvedenej v dohode o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, bolo len zabrániť tomu, aby zmluvné strany tejto dohody využívali vo svoj prospech obchodne citlivé informácie, ktoré si vymenili na účely realizácie „programu EDP Continente“, a že tieto informácie sa týkali najmä modelu spotreby elektrickej energie zákazníkov, ktorí pristúpili k „programu EDP Continente“. Doložky o zachovaní dôvernosti a ochrane duševného vlastníctva a údajov však neboli dostatočné na ochranu vynaložených investícií, ako aj vymieňaného know-how. Konkurenčná doložka, o ktorú ide vo veci samej, teda umožnila pokryť toto riziko.
- 93 V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby posúdil, či táto konkurenčná doložka bola objektívne nevyhnutná na vykonanie dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, a či bola primeraná cieľom sledovaným touto dohodou. Na tento účel bude potrebné najmä overiť, či neexistovalo riešenie menej obmedzujúce hospodársku súťaž, ktoré by zmluvné strany uvedenej

dohody mohli použiť v čase jej uzavretia na dosiahnutie týchto cieľov. Na tento účel bude môcť vnútroštátny súd najmä zohľadniť dosah konkurenčnej doložky, aby overil, či zodpovedá predmetu a časovej pôsobnosti dohody o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej.

- 94 Z vyššie uvedeného vyplýva, že na desiatu otázku treba odpovedať tak, že článok 101 ods. 1 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že konkurenčná doložka obsiahnutá v dohode o obchodnom partnerstve, ktorá bola uzavretá medzi dvoma podnikmi pôsobiacimi na odlišných tovarových trhoch a ktorej cieľom je podpora rozvoja predaja výrobkov týchto dvoch podnikov prostredníctvom mechanizmu propagácie a vzájomných zliav, sa nemôže považovať za doplnkové obmedzenie vo vzťahu k tejto dohode o partnerstve, iba ak je obmedzenie spôsobené touto doložkou objektívne nevyhnutné na vykonanie uvedenej dohody o partnerstve a primerané jej cieľom.

O prvej a ôsmej otázke, ktoré sa týkajú rozlišovania medzi „obmedzením hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“ a „obmedzením hospodárskej súťaže z hľadiska následku“

- 95 Svojou prvou a ôsmou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 101 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že konkurenčná doložka, ktorá spočíva najmä v tom, že v rámci dohody o obchodnom partnerstve je jednej zo zmluvných strán tejto dohody zakázané vstúpiť na vnútroštátny trh dodávok elektrickej energie, na ktorom je druhá zmluvná strana uvedenej dohody hlavným aktérom, a to v čase posledných fáz liberalizácie tohto trhu, aj keď spotrebitelia majú z uvedenej dohody určité výhody a táto konkurenčná doložka je časovo obmedzená, predstavuje dohodu, ktorá má za cieľ vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže.
- 96 Podľa článku 101 ods. 1 ZFEÚ sú s vnútorným trhom nezlučiteľné a zakázané všetky dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci vnútorného trhu.
- 97 Na to, aby sa na dohodu vzťahoval zákaz uvedený v tomto ustanovení, musí mať „za cieľ alebo následok“ vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci vnútorného trhu. Podľa ustálenej judikatúry Súdného dvora od vyhlásenia rozsudku z 30. júna 1966, LTM (56/65, EU:C:1966:38), alternatívna povaha tejto podmienky označená spojkou „alebo“ vedie najskôr k nevyhnutnosti preskúmať samotný cieľ dohody (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. novembra 2015, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, bod 16 a citovanú judikatúru, ako aj z 18. novembra 2021, Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, body 54 a 55, ako aj citovanú judikatúru). Ak sa teda preukáže protisúťažný cieľ dohody, nie je potrebné skúmať jej následky pre hospodársku súťaž (rozsudok z 29. júna 2023, Super Bock Bebidas, C-211/22, EU:C:2023:529, bod 31 a citovaná judikatúra).
- 98 Navyše pojem „obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“ treba vykladať zúžene. Tento pojem totiž možno uplatniť len na určité typy koordinácie medzi podnikmi, ktoré majú dostatočný stupeň škodlivosti pre hospodársku súťaž, aby bolo možné dospieť k záveru, že preskúmanie ich následkov nie je potrebné (rozsudok z 29. júna 2023, Super Bock Bebidas, C-211/22, EU:C:2023:529, bod 32 a citovaná judikatúra).
- 99 Určité zosúladené postupy medzi podnikmi totiž samy osebe a vzhľadom na obsah ich ustanovení, ciele, ktoré sledujú, ako aj hospodársky a právny kontext, do ktorého patria, vykazujú dostatočný stupeň škodlivosti z hľadiska hospodárskej súťaže na to, aby bolo možné dospieť k záveru, že

preskúmanie ich účinkov nie je nevyhnutné, keďže určité formy koordinácie medzi podnikmi možno považovať za škodlivé pre riadne fungovanie normálnej hospodárskej súťaže už z dôvodu ich samotnej povahy [pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, bod 67, ako aj citovanú judikatúru].

- 100 Medzi tieto zosúladené postupy, ktoré môžu patriť do kategórie obmedzení z hľadiska cieľa, patria dohody o rozdelení trhov. Takéto dohody totiž predstavujú obzvlášť závažné porušenia hospodárskej súťaže (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. decembra 2013, Solvay Solexis/Komisia, C-449/11 P, EU:C:2013:802, bod 82, ako aj zo 4. septembra 2014, YKK a i./Komisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 26), pretože samy osebe majú cieľ obmedzujúci hospodársku súťaž a patria do kategórie dohôd výslovne zakázaných článkom 101 ods. 1 ZFEÚ, keďže takýto cieľ nemožno odôvodniť prostredníctvom analýzy hospodárskeho kontextu, do ktorého dotknuté protisúťažné správanie patrí (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. januára 2016, Toshiba Corporation/Komisia, C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 28 a citovanú judikatúru).
- 101 To isté platí pre dohody o vylúčení z trhu, ktorých cieľom je vylúčiť potenciálnu hospodársku súťaž a zabrániť voľnej hospodárskej súťaži zachovaním potenciálneho konkurenta mimo dotknutého trhu.
- 102 V takom prípade sa analýza hospodárskeho a právneho kontextu, do ktorého takáto dohoda patrí, môže obmedziť na to, čo sa javí ako prísne nevyhnutné na účely záveru o existencii obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. januára 2016, Toshiba Corporation/Komisia, C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 29). V tejto súvislosti protisúťažný cieľ dohody takejto povahy tak môže byť potvrdený okolnosťou, že k nej dochádza v osobitnom kontexte liberalizácie trhu, ktorý zodpovedá zrušeniu významných prekážok vstupu.
- 103 Rovnako tak Súdny dvor rozhodol, že ak sa zmluvné strany dohody dovolávajú protisúťažných účinkov spojených s touto dohodou, tieto účinky musia byť ako prvky kontextu tejto dohody riadne zohľadnené na účely jej kvalifikácie ako „obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“, keďže môžu spochybniť celkové posúdenie stupňa dostatočnej škodlivosti predmetného zosúladeného postupu pre hospodársku súťaž a v dôsledku toho jej kvalifikácie ako „obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“ (rozsudok z 12. januára 2023, HSBC Holdings a i./Komisia, C-883/19 P, EU:C:2023:11, bod 139, ako aj citovaná judikatúra).
- 104 Samotná existencia pozitívnych účinkov na hospodársku súťaž však nestačí na vylúčenie takejto kvalifikácie. Kvalifikácia ako obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa totiž musí byť vylúčená len vtedy, ak sú tieto účinky preukázané, relevantné, vlastné dotknutej dohode, dostatočne významné a umožňujú rozumne pochybovať o dostatočne škodlivej povahe tejto dohody pre hospodársku súťaž [pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. januára 2020, Generics (UK) a i., C-307/18, EU:C:2020:52, body 103, 105 až 107].
- 105 V prejednávanej veci prináleží vnútroštátnemu súdu, aby zohľadnil okolnosť, ktorú uviedol v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, že uplatnenie konkurenčnej doložky, o ktorú ide vo veci samej, sa časovo zhodovalo s osobitným kontextom poslednej fázy liberalizácie trhu dodávok elektrickej energie v Portugalsku. Vnútroštátnemu súdu tiež prináleží, aby v prípade, že konkurenčná doložka nebola doplnková vo vzťahu k dohode o partnerstve, o ktorú ide vo veci samej, overil, či účinky v prospech hospodárskej súťaže, na ktoré sa odvolávajú žalobkyne vo veci samej, boli skutočne vlastné tejto doložke, a nielen s touto dohodou spojené.

- 106 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené dôvody treba na prvú a ôsmu otázku odpovedať tak, že článok 101 ods. 1 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že konkurenčná doložka, ktorá spočíva najmä v tom, že v rámci dohody o obchodnom partnerstve je jednej zo zmluvných strán tejto dohody zakázané vstúpiť na vnútroštátny trh dodávok elektrickej energie, na ktorom je druhá zmluvná strana uvedenej dohody hlavným aktérom, a to v čase posledných fáz liberalizácie tohto trhu, aj keď spotrebitelia majú z uvedenej dohody určité výhody a táto konkurenčná doložka je časovo obmedzená, predstavuje dohodu, ktorá má za cieľ vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže, pokiaľ z analýzy obsahu tejto doložky, ako aj z jej hospodárskeho a právneho kontextu vyplýva, že uvedená doložka vykazuje dostatočný stupeň škodlivosti pre hospodársku súťaž na to, aby bolo možné konštatovať, že preskúmanie jej účinkov nie je nevyhnutné.

O trovách

- 107 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. Článok 101 ods. 1 ZFEÚ

sa má vykladať v tom zmysle, že:

podnik spravujúci sieť maloobchodníkov s rýchloobrátkovým spotrebným tovarom sa má na trhu s elektrickou energiou považovať za potenciálneho konkurenta dodávateľa elektrickej energie, s ktorým uzavrel dohodu o partnerstve obsahujúcu konkurenčnú doložku, aj keby tento podnik v čase uzavretia tejto dohody nevykonával nijakú činnosť na tomto trhu, pokiaľ sa na základe súboru zhodujúcich sa skutkových okolností zohľadňujúcich štruktúru trhu, ako aj hospodársky a právny kontext upravujúci jeho fungovanie, preukáže, že existujú skutočné a konkrétne možnosti, že uvedený podnik vstúpi na uvedený trh a bude konkurovať tomuto dodávateľovi.

2. Článok 101 ods. 3 ZFEÚ v spojení s článkom 1 ods. 1 písm. a) nariadenia Komisie (EÚ) č. 330/2010 z 20. apríla 2010 o uplatňovaní článku 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov

sa má vykladať v tom zmysle, že:

dohoda o obchodnom partnerstve uzavretá medzi dvoma podnikmi pôsobiacimi na odlišných tovarových trhoch, ktoré nie sú predchádzajúcimi ani súvisiacimi trhmi, nepatrí do kategórií „vertikálnych dohôd“ a „zmlúv o obchodnom zastúpení“, pokiaľ táto dohoda spočíva v podpore rozvoja predaja výrobkov týchto dvoch podnikov prostredníctvom mechanizmu propagácie a vzájomných zliav, pričom každý z týchto podnikov nesie časť nákladov spojených s realizáciou tohto partnerstva.

3. Článok 101 ods. 1 ZFEÚ

sa má vykladať v tom zmysle, že:

konkurenčná doložka obsiahnutá v dohode o obchodnom partnerstve, ktorá bola uzavretá medzi dvoma podnikmi pôsobiacimi na odlišných tovarových trhoch a ktorej cieľom je podpora rozvoja predaja výrobkov týchto dvoch podnikov prostredníctvom mechanizmu propagácie a vzájomných zliav, sa nemôže považovať za doplnkové obmedzenie vo vzťahu k tejto dohode o partnerstve, iba ak je obmedzenie spôsobené touto doložkou objektívne nevyhnutné na vykonanie uvedenej dohody o partnerstve a primerané jej cieľom.

4. Článok 101 ods. 1 ZFEÚ

sa má vykladať v tom zmysle, že:

konkurenčná doložka, ktorá spočíva najmä v tom, že v rámci dohody o obchodnom partnerstve je jednej zo zmluvných strán tejto dohody zakázané vstúpiť na vnútroštátny trh dodávok elektrickej energie, na ktorom je druhá zmluvná strana uvedenej dohody hlavným aktérom, a to v čase posledných fáz liberalizácie tohto trhu, aj keď spotrebitelia majú z uvedenej dohody určité výhody a táto konkurenčná doložka je časovo obmedzená, predstavuje dohodu, ktorá má za cieľ vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže, pokiaľ z analýzy obsahu tejto doložky, ako aj z jej hospodárskeho a právneho kontextu vyplýva, že uvedená doložka vykazuje dostatočný stupeň škodlivosti pre hospodársku súťaž na to, aby bolo možné konštatovať, že preskúmanie jej účinkov nie je nevyhnutné.

Podpisy